

Joan Tusquets i Terrats (1901-1998)

Filòsof neotomista, pedagog comparatista, viatger incansable, europeïsta convençut i políglota (català, castellà, llatí, grec, francès, anglès, alemany i italià) va néixer a Barcelona.

El seu avi Magí Tusquets i Pla s'havia casat amb una barcelonina, de nissaga francesa, una dona molt distingida, probablement noble i que va influir molt en el seu pare. Les amistats del seu pare eren Frederic Rahola, Llimona, Gispert i Cambó. La seva mare, Teresa Terrats i Milà, va conèixer el seu pare a Viladrau, on anaven a estiuajar. Ella era de la branca Milà, i cosina germana del comte del Montseny.

Va estudiar el batxillerat amb els jesuïtes. En entrar al Seminari tenia disset anys. Acabats els estudis del Seminari, va anar a Lovaina per fer-hi la llicenciatura. Es va llicenciar en filosofia el 1922. La formació del cardenal Mercier influïa molt els seminaristes, car encara que era arquebisbe de Malines i no hi era sempre, es cuidava molt del Seminari. Tusquets va rebre aquesta formació. La seva idea era fer el doctorat en filosofia a Lovaina i seguir amb la teologia, però entremig va morir el seu pare i els estudis de teologia els va fer a la Universitat Pontifícia de Tarragona. Es va doctorar en teologia el 1926. Durant els estudis de doctorat el cardenal Vidal i Barraquer li va demanar una sèrie d'articles que després es van publicar en un llibre. En acabar el doctorat, el bisbe de Barcelona Josep Miralles el va ordenar prevere.

El caputxí Miquel d'Esplugues, home de gran prestigi intel·lectual a la Catalunya dels anys vint, el va conèixer i el va promocionar quan va tornar de Lovaina i havia escrit articles de filosofia a les revistes "El Missatger del sagrat Cor", "Reseña Eclesiàstica" i la "Revista Popular", aquesta dirigida per Lluís Carreras -professor d'ètica al Seminari. En fundar-se la Societat Catalana de Filosofia se li va oferir de ser-ne soci i hi va participar en l'elaboració de l'*Anuari*. Entre els fundadors de la Societat Catalana de Filosofia hi havia Josep Maria Llovera, Pere Coromines, Ramon Turró, Jaume Serra Hünter, Lluís Carreras, Pere

M. Bordoy i Torrents, Georges Dwelshauvers i Alexandre Galí. Més tard hi va anar Tomàs Carreras i Artau. Quan el caputxí Miquel d'Esplugues va proposar fer una revista de filosofia, de tipus neoescolàstic, molt oberta, que va portar el nom de "Criterion", Tusquets va ser nomenat secretari de redacció, tasca que va realitzar entre 1926 i 1934.

El setembre de 1926, el bisbe Miralles li va oferir ser catedràtic de filosofia i de pedagogia catequística del Seminari i ell va acceptar. Va ser catedràtic de les dues matèries i va tenir brillants deixebles: el cardenal Jubany, el bisbe Dausal, Joan Bonet i Baltà, Ramon Cunill. Tusquets, home precoç, pensador format a Lovaina en un moment de renovació en el que s'elaborava una filosofia que integrava en les coordenades tradicionals les troballes de la ciència i l'estil modern de pensar, va mostrar uns trets propis: fidelitat a la tradició aristoteli-cotomista, partidari del realisme objectivista, defensa del principi d'identitat. Expert en didàctica per l'Institut Lleó XIII de Munic, el 1929. A Munic hi va anar perquè hi havia un gran moviment catequístic i per estar informat del mètode Tillich en pedagogia catequística. Allà va conèixer Göttler, del qual després va traduir al castellà un llibre de pedagogia sistemàtica.

Tusquets va obtenir el títol de llicenciat en filosofia i lletres per la Universitat de Valladolid el 1938. Acabada la Guerra Civil va tornar a Barcelona ocupant de nou la seva càtedra al Seminari. El 1952 obtingué el títol de doctor en filosofia i lletres (secció pedagogia) per la Universitat de Madrid. Els cursos de grau els havia fet a Barcelona, però els exàmens finals i rebre el títol de doctor aleshores només es podia fer a Madrid. Es va doctorar amb una tesi sobre Ramon Llull.

A la Universitat de Barcelona es va crear la càtedra de pedagogia, seguint una vella idea, sobretot de Joaquim Xirau, segons la qual s'havia de fer una secció de pedagogia dins la facultat de filosofia i lletres. Per això va fer una tesi doctoral que va editar el Consell Superior d'Investigacions Científiques: *Ramon Llull, pedagogo de la cristiandat*. El 1956 va guanyar per oposició la càtedra de pe-

dagogia general i social de la Universitat de Barcelona, càrrec que va desenvolupar fins a la seva jubilació. A aquesta universitat ja impartia docència des de 1954. El jurat de la càtedra el presidia Juan Zaragüeta.

Es podria dir que Tusquets, seguint el magisteri de Zaragüeta, va connectar el neoescolasticisme i la pedagogia per fonamentar una pedagogia en la línia de l'escola catòlica alemanya, representada per Otto Willmann, Josep Göttler i Friedrich Schneider. La seva pedagogia general, segons manifesta en la seva *Teoría de la Educación*, "no serà accentuadament racional, ni experimental, ni sistemàtica, ni críticohistòrica, ni analítica, ni sintètica, sinó problemàtica". Defensa una pedagogia de la problemàtica que es fonamenta en una antropologia que presenti l'home com un ser problemàtic i problematitzador. D'ací que l'educació ha de capacitar l'home per plantejar-se i resoldre amb encert tots els problemes. Tusquets va intentar una pedagogia eclèctica, "la Pedagogia General, y la educación por ella regulada, es sustantivamente unitaria y adjetivamente pluralista, sustantivamente esencialista y adjetivamente existencialista; sustantivamente personalista y adjetivamente socialista, y sustantivamente tradicional pero adjetivamente progresista". Va buscar una pedagogia perenne que, fidel al pensament cristià, es centri en els problemes del ser humà a la vegada que s'obri als progressos de la ciència.

De la seva època com a catedràtic de la Universitat de Barcelona cal destacar dos fets: la fundació de la revista "Perspectivas Pedagógicas" el 1958, de la qual fou director durant més de vint anys, i la creació de l'Institut de Pedagogia Comparada de Barcelona el 1964. Pensador de conviccions profundes, Tusquets va infondre a la secció de pedagogia de la Universitat de Barcelona -amb l'ajut i col·laboració de professors com Alexandre Sanvisens, Emilio Redondo, José Fernández Huerta i altres- una petja i una orientació pròpies. Professor univer-

sitari molt conegut, extraordinari conferenciant, va impartir cursos i seminaris en nombroses universitats espanyoles i europees i va ser assessor de diferents organismes de caire filosòfic i pedagògic. Pulcre escriptor, autor prolífic, tan en llengua catalana com castellana, va publicar més de 25 llibres i in comptables articles, editorials, comentaris, traduccions i col·laboracions en revistes i anuaris de filosofia i de pedagogia.

Entre les seves obres filosòfiques es poden destacar: *El cardenal Tomàs de Boixadors i la seva influència en el naixement d'un neotomisme* (Barcelona, 1923), *Metafísica de la generació en sant Tomàs i Averrois* (Barcelona, 1923), *Assaig de crítica filosòfica* (Barcelona, 1928), *Crítica de las religiones* (Barcelona, 1948) o *La filosofía del lenguaje en Ramon Llull* (Barcelona, 1993). En aquesta última obra explora un aspecte peculiar dels estudis lingüístics fins llavors inèdit. L'originalitat d'aquest llibre està en el fet de mostrar que Llull, sense renunciar a la interpretació tradicional, descobreix i emprà una altra interpretació: la filosofia del llenguatge. Hi ha un llibre inèdit que es publicarà aviat; el va entregar a l'editor poc abans del seu traspàs. Penso que es pot definir el doctor Tusquets com un lul·lià contemporani que va intentar tractar amb projecció creativa i innovadora la realitat educativa en el gresol de la comparació. D'aquest tractament van sorgir idees i teories que va difondre al llarg del seu magisteri. Així per exemple, la seva teoria sobre "el nomadisme i el sedentarisme", elaborada després de la seva jubilació, que es va publicar en castellà i en català i es va traduir a l'anglès i al francès i, fins i tot, la revista "Paideia" la va difondre en polonès. Ha deixat una fonamentada herència intel·lectual que és perceptible, especialment, en el camp de la pedagogia comparada.

Desitjaria que aquestes ratlles fossin un humil homenatge al professor Joan Tusquets que va ser un dels primers membres de la Societat Catalana de Filosofia en la seva joventut.

Ramona Valls i Montserrat